

**İSLAM HUKUKU ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ**

**Sayı: 10
Nisan 2007**

www.islamhukuku.com
www.islamhukuku.org
www.islamhukuku.net

ISSN 1304-104

İSLAM HUKUKU ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

www.islamhukuku.com www.islamhukuku.org www.islamhuku.net
Journal of Islamic Law Studies مجلة البحوث الفقهية الإسلامية
Sayı / Number / العدد : 10 Yıl / Year / السنة : 2007

Nisan ve Ekim aylarında yılda iki sayı çıkar. Hakemlidir

Sahibi / Publisher / صاحبيها

Mustafa ÖZDEMİR

Mehir Vakfı Genel Başkanı / General Director of Mehir Wakfi / رئيس الوقف

Editör / Editor-in-chief / رئيس التحرير

Prof.Dr. Saffet KÖSE

Editör Yardımcısı / Associate editor / مساعد رئيس التحرير

Doç. Dr. Muharrem Kılıç

Yayın Kurulu / Editorial Board / هيئة التحرير

Prof.Dr. Halil İbrahim ACAR - Dr. Ahmet AKMAN - Y.Doç.Dr. Abdüsselam ARI - Prof.Dr. Nasi ASLAN - Y.Doç.Dr.Tevhit AYENGİN - Dr. Tuncay BAŞOĞLU - Doç.Dr. Murteza BEDİR - Doç.Dr. Recep CİCİ - Dr.A. Hakan ÇAVUŞOĞLU - Prof.Dr. Şamil DAĞCI - Prof.Dr. Nihat DALGIN - Doç.Dr. Sabri ERTURHAN - Prof.Dr. H. Tekin GÖKMENOĞLU - Doç.Dr. H. Mehmet GÜNAY - Y. Doç.Dr. Menderes GÜRKAN - Doç.Dr. Hasan HACAĞ - Doç.Dr. Abdurrahman HAÇKALI - Doç.Dr. Abdullah KAHRAMAN - Doç.Dr. Cengiz KALLEK - Doç.Dr. Ali KAYA - Dr. Saim KAYADİBİ - Dr. Hüseyin KAYAPINAR - Doç.Dr. Muharrem KILIÇ - Prof.Dr. Ferhat KOCA - Doç.Dr. İsmail KÖKSAL - Doç.Dr. Şükrü ÖZEN - Dr. Ali İhsan PALA - Dr. Ali PEKCAN - Y.Doç.Dr. İzzet SARGIN - Y.Doç.Dr. Haluk SONGUR - Dr. Osman ŞAHİN - Doç.Dr. Hasan TANRIVERDİ - Doç.Dr. Talip TÜRCAN - Dr. Mustafa YAYLA - Prof.Dr. Mustafa YILDIRIM - Doç.Dr. Kemal YILDIZ - Dr. Yaşar YİĞİT

Danışma – Bilim Kurulu / Advisory – Scientific Board / الهيئة الإستشارية - العلمية

Prof.Dr. Hamza AKTAN - Prof.Dr. Vecdi AKYÜZ - Prof.Dr. H. Yunus APAYDIN - Prof.Dr. Fahrettin ATAR - Doç.Dr. İ. Hakkı AYDIN - Prof.Dr. M. Akif AYDIN - Prof.Dr. Ali BAKKAL - Prof.Dr. Mustafa BAKTIR - Prof.Dr. Ali BARDAKOĞLU - Prof.Dr. Abdülaziz BAYINDIR - Prof.Dr. Faruk BEŞER - Prof.Dr. İbrahim ÇALIŞKAN - Prof.Dr. Orhan ÇEKER - Prof.Dr. Hamdi DÖNDÜREN - Prof.Dr. İ. Kâfi DÖNMEZ - Prof.Dr. Celal ERBAY - Prof.Dr. Mehmet ERDOĞAN - Prof.Dr. Mehmet ERKAL - Prof.Dr. Osman ESKİCİOĞLU - Prof.Dr. Beşir GÖZÜBENLİ - Prof.Dr. Hasan GÜLEÇ - Prof.Dr. Hayreddin KARAMAN - Prof.Dr. Muhsin KOÇAK - Prof.Dr. Salim ÖĞÜT - Doç.Dr. Ahmet ÖZEL - Prof.Dr. Mehmet ŞENER - Prof.Dr. Salih TUĞ - Prof.Dr. Mustafa YILDIRIM - Prof.Dr. Davut YAYLALI - Prof.Dr. Y. Vehbi YAVUZ

Kitap Tanıtımı/ Book Review / حول الكتب

Dr. A. Hakan ÇAVUŞOĞLU

Özetler/ Summaries/ملخصات

Y.Doç.Dr. Haluk SONGUR - Dr. Saim KAYADİBİ

Bibliyografya Kontrol/ Bibliographic control/ مراجعة المصادر

Muhammet Ali DANIŞMAN

Yazı İşleri Müdürü/Editorial assistant

Hasan TÜRK

e-mail: saffetkose@selcuk.edu.tr

ISSN 1304-1045

Kapak: Muhittin OKUMUŞLAR

Mizanpaj: Serdar Işıkılı, serdar@grafiamatbaa.com

Yayın İlkeleri

- 1- Dergide yayımlanması istenen yazılar İslam Hukuku ile ilgili olmalıdır: İslam hukuku ile ilgili çağdaş bir problem, İslam hukuk tarihi, edebiyatı, son dönem, daha önce yaşamış ya da çağdaş İslam hukukçularının ve eserlerinin tanıtımı, önceki fukahanın yazmış oldukları risalelerin neşri ve tercümesi, sempozyum ve tez değerlendirmeleri vb. konularda olmalıdır.
- 2- Araştırma ilmi metotlara uygun olmalıdır.
- 3- Araştırmaya İngilizce veya Arapça özet eklenmelidir.
- 4- Araştırmalar hakemlerin (en az iki hakem) olumlu görüşünden sonra yayımlanır.
- 5- Dergide yayımlanan yazıların dil ve içerik bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir.
- 6- Yayımlanmayan yazılar sahiplerine iade edilmez.

Principles and Regulations For Publication

- 1- Research submitted for publication, should be based on Islamic jurisprudence
- 2- Research should concentrate on issues,
 - questions and contemporary problem,
 - history of Islamic jurisprudence,
 - its literature,
- past and contemporary Islamic legists, dealing with Islamic subjects, with their works, -critical publications and translations of treatises (unpublished manuscripts) of the past Islamic legists / jurists about various subjects,
 - notes on symposiums, conferences, congresses or theises etc.
- 3- Research should be followed scientific methods.
- 4- A satisfied abstract should be attached to the research to be translated into English or Arabic.
- 5- Researches should be arbitrated by Islamic legists/jurists according to methods which indicates principles and procedures of arbitration
- 6- The opinions expressed in the articles are solely those of the authors
- 7- Researches which not published, will not be returned.

قواعد النشر وشروطه

- 1- أن يكون البحث المراد نشره في المجلة مبنيًا على الفقه الإسلامي
- 2- أن ينصب البحث على القضايا والمسائل والمشكلات المعاصرة المتعلقة بالفقه الإسلامي أو تاريخه أو أدبه أو التعريف بالفقهاء المتأخرين والمتقدمين والمعاصرين مع بيان إنجازاتهم العلمية أو تحقيق رسائل فقهاءنا القدامى وترجمتها أو تقييم المؤتمرات أو الرسائل الخ.
- 3- أن يوافق البحث على المناهج العلمية
- 4- أن يرفق بالبحث خلاصة مستوفية له لترجمتها إلى اللغة الإنجليزية أو العربية
- 5- تنشر البحوث بعد أن يتم التحكيم من قبل المتخصصين وفقًا لقواعد التحكيم
- 6- جميع المسؤوليات العلمية والقضائية للبحوث المنشورة في المجلة على مؤلفيها
- 7- البحوث التي لا تنشر لا تعاد لأصحابها

العنوان / Address / Adres :

Musalla Bağları Sarnıç sok. No: 2 – Selçuklu/KONYA

Tel: 0.332.236 14 60

Fax: 0.332. 236 14 65

www.mehir.net, www.mehir.org

Mehir Vakfı Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı ve IDSB üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Editörden.....	7-9
Makaleler	
Toprak Mahsullerinin Zekâtı: Öşür The Giving of Alms (<i>Zakāh</i>) of the Products of Soil: Tithe (<i>Ushr</i>).....	93-36
Prof. Dr. Mehmet ERKAL	
Cihad Şiddete Referans Olabilir mi? Could <i>Jihād</i> be a Reference for Violence?	37-70
Prof. Dr. Saffet KÖSE	
Al-Tūfī- Centred Approach to al-Maslahah al-Mursalah (Public Interest) in Islamic Law Maslahat-ı Mürsele'ye (Public Interest) et-Tūfī- Merkezli Bir Bakış.....	71-96
Dr. Saim KAYADİBİ	
Bir İctihad Kaynağı Olarak Kur'ân Kıssaları The Stories of the Qur'ān as a Case Law Source.....	97-152
Dr. Abdullah ACAR	
Mut'a Nikâhı Üzerine Bazı Mülâhazalar Some Opinions About the <i>Mut'ah</i> Marriage (The Temporary Marriage).....	153-170
Doç. Dr. Abdullah KAHRAMAN	
İslâm Hukukun'da Evlilik: Modernist Bakış Açısı Marriage in Islamic Law: The Modern View Points.....	171-176
Prof. Dr. Majid KHADDURI / Çev. Y Doç. Dr. Ali DUMAN	
İbnü'l-Münzir'in Hayatı Hilâf İlmine Katkıları ve el-İşrâf alâ Mezâhibi Ehli'l-İlm Adlı Eseri Ibn al-Mundhir's Life, His Contributions to "Ilm al-Khilâf" and his Work, "Al Ishrâf 'Alâ Madhâhib Ahl al-'Ilm"	177-192
Dr. Abdurrahman CANDAN	

- İbn Rüşd'ün Bidâyetü'l-Müctehid'inde Ebû Hanîfe'ye Ait Görüşlerin Tahkiki**
Ibn Rushd's Attributions to Imām Ebū Hanīfe in His Book
***Bidāye al-Mujtehid*..... 193-216**
 Havva USTA
- İbn Rüşd'ün Bidâyetü'l-Müctehid'inde İmâm Şâfi'î'ye Ait Görüşlerin Tahkiki**
Ibn Rushd's Attributions to Imām Shāfi'ī in His Book
***Bidāye al-Mujtehid*..... 217-224**
 Yasemin NAR
- Aynı Fikhî Meselede Ahmed b. Hanbel'den Nakledilen Farklı Görüşler**
(el-Muğnî Örneği)
The Different Points of View Narrated From Ahmed b. Hanbel Concerning
the Same Jurisprudence (Fıqh) Problem (example of al-Mughnî)..... 225-248
 İsa ATCI
- Molla Mevdüddin ve Usûlü Fıkh Risalesi**
Molla Majduddeen and His *Risāla* (Treatise) on
Islamic Law Methodology 249-276
 Hasan ÖZER
- Vefeyât**
- Yirminci Yüzyıl Sonları Batılı İslâm Araştırmacılığının Meşhur Bir Siması:**
Norman Calder (1950 - 1998)
A Well-Known Figure of the Western Islamic Scholarship in the Late
Twentieth Century: Norman Calder (1950 - 1998) 277-286
 Prof. Dr. A. Bülent BALOĞLU
- Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özgü Aras (1938-2007)..... 287-309**
 Prof. Dr. Mustafa UZUNPOSTALCI

Editörden

Dergimizin 10. sayısı istenmeyen bazı sebeplerden dolayı biraz gecikti. Bununla birlikte beşinci yılını ikmal ettiği bu sayısıyla yoluna devam ediyor. Bu sayımızda da değerli araştırmalar yer alıyor. Prof. Dr. Mehmet ERKAL “Toprak Mahsullerinin Zekâtı: Öşür” başlıklı makalesinde son yıllarda diğer ibadetlerimize göre biraz ihmal ettiğimiz öşürü derinlemesine inceleyerek okuyucunun istifadesine sunmakta ve bu ibadete yeniden dikkat çekmekte. Prof. Dr. Saffet KÖSE “Cihad Şiddete Referans Olabilir mi?” başlıklı makalesinde son zamanlarda özellikle batı dünyasında İslamı linç girişimlerinin önemli bir aracı haline gelen cihadı, şiddetin aracı olup olamayacağı açısından irdelemekte. Dr. Saim KAYADİBİ “Al-Tūfi-Centred Approach to al-Maslahah al-Mursalah (Public Interest) in Islamic Law” başlıklı makalesinde fıkıh usûlünün en temel konularından birisi olan *maslahat-ı mürsele*'ye bu konudaki görüşleriyle dikkati çeken ünlü Hanbelî fakîhi et-Tūfi- penceresinden bakarak fıkıh usûlü çalışmalarına değerli katkılar sağlamakta. Kur'ân kıssalarının fıkıh ahkâmına ne ölçüde kaynaklık edeceği öteden beri dikkati çeken bir husustur. Dr. Abdullah ACAR konu ile ilgili hazırlamış olduğu doktora tezini de esas alarak “Bir İctihad Kaynağı Olarak Kur'ân Kıssaları” başlıklı makalesinde teorik bilgilerin yanında uygulama örneklerinden zengin materyallerle bu konuya dikkat çekici açılımlar sağlamakta. Yine bu sayımızda Aile hukukunun en temel konularından birisi olan ve Şîî-Caferî çevrelerde kabul gören mut'a nikahı ile ilgili Doç. Dr. Abdullah KAHRAMAN'ın “Mut'a Nikâhı Üzerine Bazı Mülâhazalar” başlıklı makalesi, önemli bir boşluğu dolduracak nitelikte. İslam Aile hukuku alanında ortaya çıkan modern yaklaşımlar konulu Majid Khadduri 'nin “İslâm Hukukun'da Evlilik: Modernist Bakış Açısı” başlıklı

makalesini Y Doç. Dr. Ali DUMAN Türkçe'ye kazandırdı. İlgili çekici bir yazı. Dr. Abdurrahman CANDAN “İbnü'l-Münzir'in Hayatı Hilâf İlmine Katkıları ve el-İşrâf alâ Mezâhibi Ehli'l-İlm Adlı Eseri” başlıklı makalesinde İslam hukuk tarihinin önemli şahsiyetlerinden olan İbnü'l-Münzir'in hayatını ve fıkha katkılarını ele almakta, İslam hukuk literatürünün önemli türlerinden olan *hilâf ilminin* en mühim örneklerinden sayılan *el-İşrâf alâ mezâhibi ehli'l-ilm* adlı eserini de tanıtmakta. İbn Rüşd'ün *Bidâyetü'l-müctehid*'inde yer alan İmâm Ebû Hanîfe ve İmâm Şâfi'î'ye ait görüşlerin ne ölçüde isabetli şekilde kaydedilebildiğini araştıran Havva USTA ve Yasemin NAR'dan birer önemli makale. Yine İsa ATCI, İbn Kudâme'nin *el-Muğni*'sini esas alarak aynı fikhî meselede Ahmed b. Hanbel'den nakledilen farklı görüşlerin tespitini yapmakta ve sebeplerini araştırmakta. Bu üç makale Prof. Dr. Orhan ÇEKER'in danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezleri esas alınarak oluşturulmuştur. Hasan ÖZER, II. Murat devri âlimlerinden olan Molla Mecdüddin'in fıkıh usûlüne dair bir risalesi'ni kütüphanelerin tozlu raflarından çıkarıp okuyucu ile buluşturmakta. Vefeyât kısmımızda İslam hukukuna emeği geçmiş iki önemli şahsiyet yer almakta. Birincisinde Prof. Dr. A. Bülent BALOĞLU, “Yirminci Yüzyıl Sonları Batılı İslâm Araştırmacılığının Meşhur Bir Siması: Norman Calder (1950-1998)” başlıklı makalesiyle batı dünyasında İslam hukuku alanındaki çalışmalarıyla ün salan hocası N. Calder ve eserlerini okuyucularımızla daha yakından tanıştırmakta. İkinci sırada ise Prof. Dr. Mustafa UZUNPOSTALCI, arkadaşlarından aldığı hatıra yazılarıyla birlikte yakınlarda kaybettiğimiz değerli hocamız M. Özgü Aras'ı anlatmakta. Gerçekten, arkadaşlarının anlattıklarında da görüldüğü üzere İlahiyat camiası babacan tavırlarıyla, yardımseverliğiyle, insanlığıyla, bu dine ve fıkha olan hizmetleriyle son yıllarda örneğine az rastlanır bir değeri kaybetti. Kendisinin Azerbaycan'da Bakü Devlet Üniversitesi'ne bağlı İlahiyat Fakültesinde görev yaptığı sırada oradaki insanların gönlünde kurduğu tahta bir müddet sonra aynı görevle orada bulunan bu satırların yazarı şahit oldu. Türkiye'den gelenlere ilk sorulan soru M. Özgü Aras, oradan Türkiye'ye uğurlanırken tekrar tekrar selamlar söylenen kişi yine M. Özgü Aras. Onun biyografisinin kendinden sonrakilere önemli mesajlar vereceğini düşünüyoruz. Kendisine Allahtan rahmet diliyoruz.

Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle....

Prof. Dr. Saffet KÖSE